

УДК 342.4

Наталія Олександрівна ФІЛІПСЬКА,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри конституційного

і міжнародного права факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ

МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Протягом всієї історії, від часів створення держави як форми організації людей, існували механізми підкупу, продажності посадових державних осіб, використання наданих повноважень у власних інтересах. Цілком ймовірно, що корупція має коріння у ще давніших часах, коли той чи інший подарунок виокремлював людину від інших, коли вона зверталася для вирішення питання до вождів, правителів, жерців, суддів тощо. Дарування подарунків або виконання якихось робіт безоплатно сприяло тому, що прохання такої людини було у пріоритеті та виконувалося на її користь.

Але з розвитком цивілізації та держави мислителі та філософи однозначно стверджували, що така практика є негативною та руйнує державу та її устрій. Так, наприклад, Томас Гоббс вважав, що корупція є коренем, з якого випливає зневага до всіх законів в усі часи [1]. Як зазначає

Адріан Блау (Adrian Blau), можна виокремити шість видів корупції, а саме: фізичну, семантичну, моральну, конституційну, політичну та когнітивну [2, с. 5]. Такі висновки були зроблені у результаті дослідження праць Т. Гоббса. Автор зазначає, що ідеї Т. Гоббса щодо корупції здебільшого ігнорувалися, хоча він використовує цей термін більше 100 разів у своїх творах. Аналіз його праць свідчить про так звану «когнітивну» корупцію, тобто спотворення розумових процесів через помилкове мислення або невірне ставлення [2, с. 1].

У сучасному світі, незважаючи на значні зусилля на рівні держав, корупція у світі залишається на досить високому рівні. Жодна держава, включаючи й Україну, яка у 2020 році посіла 117 з 180 місць з індексом 33 [3], не має імунітету від корупції. На жаль, корупція сьогодні перетнула кордони національного соціально-політичного, економічного та правового простору держав. Це явище перетворилося у потужну матеріальну складову всіх небезпечних видів національної та міжнародної злочинності, потребує уваги як з боку окремої держави, так і з боку міжнародного співтовариства в цілому. До того ж варто враховувати, що з розвитком транснаціональних корпорацій корупційні прояви виходять на міжнародний рівень, що не може не впливати на економіку держав негативно. Такий факт не може залишитися поза увагою й міжнародних організацій, в рамках яких створюються договори щодо регулювання відносин у сфері протидії корупції.

Так, одним із основних профільних документів є Конвенція ООН проти корупції, ухвалена у 2003 році та ратифікована Україною у 2006 році. Слід зазначити, що це не перший документ у світі, до цього часу були розроблено та ухвалено низку регіональних договорів, наприклад, Міжамериканська конвенція про боротьбу з корупцією 1996 року (Організація американських держав), Конвенція про боротьбу з корупцією, яка зачіпає посадових осіб Європейських Співтовариств або посадових осіб держав – членів ЄС 1997 року (Рада ЄС), Конвенція про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних комерційних угодах 1997 року (Організація економічного співробітництва та розвитку), Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією 1999 року (Комітет міністрів Ради Європи), Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією 1999 року (Комітет міністрів Ради Європи) та інші.

Однак варто акцентувати увагу на такому більш специфічному та вузькоспрямованому міжнародному договорі у сфері прав людини, як Глобальний договір ООН, учасниками якого є більше, ніж 9 500 компаній і 3 000 некомерційних організацій більше ніж з 160 держав світу, та 10 його принципів. Для нас становить особливий інтерес саме десятий принцип, у якому йдеться, що ділові кола повинні протистояти всім формам корупції, включаючи вимагання та хабарництво [4]. Зміст цього принципу розкривається Українською мережею Глобального договору: «Глобальний договір ООН передбачає, що учасники розглядають наступні три

елементи при боротьбі з корупцією та реалізації десятого принципу: внутрішній – як перший і основний крок впровадити антикорупційні політики та програми в рамках своїх організаціях та їх бізнес-процесах; зовнішній – звіт про боротьбу з корупцією в щорічному Звіті про прогрес, а також обмін досвідом та найкращими практиками; колективний – об'єднайте свої зусилля з іншими зацікавленими сторонами, щоб збільшити зусилля щодо боротьби з корупцією, покращити умови гри та створити чесну конкуренцію для всіх» [5]. Тобто, визначено певний алгоритм дій для держави-учасниці.

Таким чином, незважаючи на те, що корупція є сталим явищем та має глибоке історичне коріння, світове співтовариство, усвідомлюючи загрозу для економічного, політичного, соціального розвитку держав, досить активно вживає заходи для зменшення впливу корупційних діянь. Це виражається в розробці та ухваленні сумісних планів, програм та проєктів, учасницею яких є й Україна.

Список бібліографічних посилань

1. Peter Euben, «Corruption», in Political Innovation and Conceptual Change, ed. Terence Ball, James Farr and Russell Hanson. Cambridge: Cambridge University Press, 1989, 220-46.
2. Adrian Blau. Hobbes on Corruption. (This is a pre-proof version of an article forthcoming in History of Political Thought 30:4 (2009)). URL: <https://hummedia.manchester.ac.uk/schools/soss/politics/research/workingpapers/mancept/ATT00061.pdf>.
3. Corruption Perceptions Index 2020. Transparency International the global coalition against corruption. URL: <https://www.transparency.org/en/about>.
4. Глобальный договор Организации Объединенных Наций: Поиск решенный глобальных проблем. Хроника ООН. Официальный сайт Организации Объединенных Наций. URL: <https://www.un.org/ru/36167>.
5. Global Compact Network Ukraine. Десять принципів Глобального договору ООН. URL: <https://globalcompact.org.ua/pro-nas/desjat-principiv-gd-oon/>.

Одержано 19.11.2021